

MAJLINDA BUSHAJ

LESIKU TERMINOLOGJIK BUJQËSOR E BLEGTORAL
NË AREALIN E POSTRIBËS

HYRJE

Postriba shtrihet në verilindje të qytetit të Shkodrës, në të ashtuquajturën zona e Mbishkodrës. Nën themelet e kësaj zone me emrin Postribë janë rrënojat e një qyteti të lashtë i njohur me emrin Drivast¹. Ky emër paraqet interes të madh për gjuhën shqipe. Shfaqet herët në burimet dokumentare, për të parën herë në shek. VIII dhe si i tillë rreshtohet me ato toponime që me ndërrimet e pësura gjatë kohëve në gojë të shqiptarëve, shërben për të vërtetuar autoktoninë e tyre në vendin ku banojnë. Ky emër paraqet interes për fonetikën historike, sepse tregon se ilirishtja ka pasur theksin në ballë të fjalës.

Postriba kufizohet në veri me komunën Gruemirë dhe konkretisht me përroin e Vrakës, fshatrat Rrash e Vorfë, në lindje me fshatin Xhan të zonës së Dukagjinit dhe Dajc të bajrakut të Sumës, në jug me zonën e Temal Dushmanit, fshatin Vukaj, Ukbibaj të zonës së Shllakut dhe Bardhaj të komunës Rrethina, në Perëndim kufizohet me Hotin e Ri, Grudë e Re, Guci e Re të komunës Rrethina. Banori vendas quhet Postribas/e. Sot në këtë zonë përfshihen 12 fshatra: Boks, Dragoç, Kullaj, Mes, Myselim, Drisht, Vilzë, Ura e Shtrenjtë, Prekal, Domen, Shakotë dhe Fshati i Ri². Ka një popullsi prej 12000 banorë. Sipërfaqja e saj është 180 km². Rreth 20% e sipërfaqes së saj shtrihet në fushë. Pjesa tjetër është kodrinore dhe malore. Lartësia më e vogël e saj është në luginën e Shtodrit në 37 m mbi nivelin e detit. Lartësia e saj më e madhe është maja e Cukalit me 1722 m mbi nivelin e detit. Rëndësia e kësaj zone qëndron në disa aspekte. Së pari kjo lidhet me historinë, trashëgiminë dhe kulturën. Një ndikim të veçantë ka edhe pozicioni gjeografik, larmia e territorit³, afërsia me qytetin e Shkodrës. Postriba ka pozitë gjeostrategjike shumë të rëndësishme. Kjo zonë lidh Shkodrën me zonën

¹ Shih D. Luka *Rreth prejardhjes së emrit Drisht*, në vëllimin “Shkodra në shekuj” II, Shkodër, 1999 dhe *Studime gjuhësore I* (Kontribut për etimologjinë e gjuhës shqipe A-D), Shkodër, 1999, f. 371.

² Kjo ndarje i përket vitit 2016. F. Luli në studimin *E folmja e Postribës*, SF 3/1974 përfshin në këtë zonë edhe fshatrat Rrash, Vorfë dhe Sumë. Nga fundi i shekullit XVII e fillimi i shekullit XVIII Postriba ka qenë shumë më e përhapur. Për *Sardenjen*, *Vjerdhën*, *Mazrekun*, *Shllakun*, dhe *Gushtë*n, Frang Bardhi, më 1641 i quan popuj të qytetit të Drishtit. (Relacione për gjendjen e Shqipërisë veriore dhe të mesme vëllimi II) cituar sipas F. Luli SF 3/1974 f. 68.

³ Malet dhe fusha e gjerë pjellore i japin një pamje të bukur dhe tërheqëse kësaj zone. Kjo zonë ka burime natyrore si lumi Kir, përroi i Mesit, lumi i Vrakës, përroi i Rrasekut, përroi i Rrotaçit në Urë të Shtrejtë, Shtodri-Myselim.

turistike të Thethit dhe komunat e Dukagjinit me zonën e Shllakut. Në Postribë ndodhet “Ura e Mesit”, një monument i rrallë me vlera kulturore dhe arkitektonike në Shqipëri.

METODA E PUNITIMIT

Ky studim është realizuar: së pari është bërë mbledhja e materialit gjuhësor në terren. Për këtë jam mbështetur në pyetësorët e hartuar për mbledhjen e materialit leksiko-frazeologjik. Kam bërë kërkime në fjalorë njëgjuhësh e dialektorë, për të parë shkallën e përhapjes së fjalëve. Së dyti është bërë shqyrtimi i materialit mbi bazën e literaturës teorike dhe së fundmi lënda gjuhësore e mbledhur është studiuar nëpërmjet metodës krahasuese. Kjo metodë gjuhësore i sheh njësitë gjuhësore në unitet në zhvillim të vazhdueshëm. Në fund të këtij studimi kemi hartuar një fjalorth në të cilin kemi renditur fjalësin kryesor të leksikut bujqësor e blegtoral, kryesisht fjalët që sjellin kuptime të reja, kemi saktësuar ndonjë fjalë që nuk diferencohet nga ana kuptimore në fjalorët e gjuhës shqipe ose fjalë me përdorim të rrallë. Fondi i fjalëve të mbledhura është shumë më i gjerë, janë lënë jashtë edhe emrat e kafshëve të cilat do t'i botojmë në një studim të mëtejshëm, si pjesë e dytë e këtij punimi.

LITERATURA

Për leksikun e të folmes së Postribës nuk ka shkrime të mirëfillta. Ky studim po bëhet për herë të parë në këtë artikull, duke pasur si burim kryesor të folmen e gjallë të banorëve të kësaj zone. Autorë që kanë studiuar këtë të folme janë: H. Koplikaj, i cili është marrë në disa numra të revistës “Cirka” me origjinën e fiseve dhe me toponomastikën e pjesshme të kësaj krahine. F. Luli në vitin 1974 boton në revistën “Studime filologjike” artikujt *E folmja e Postribës*⁴, *Vëzhgime gjuhësore rreth toponimisë së Postribës dhe të Gruemirës*⁵, *Përpykjet për etimologjinë e disa toponimeve të Postribës*⁶, ndërsa pjesa e leksikut nuk është mbledhur. Në vazhden e këtyre studimeve vjen edhe ky artikull i cili është një pjesë e një botimi më të plotë i leksikut të Postribës. Do të vija në dukje se studimet e autorit janë bërë në një terren më të gjerë dhe duhen rishikuar, aktualisht disa nga veçoritë që cilësohen si *E folmja e Postribës* janë elemente të krahinave të tjera përreth. Si p.sh.: Prania e elementit katolik në këtë zonë nuk ekziston, disa elemente fonetike e morfologjike që i përkasin më shumë vendeve me të cilat kufizohet kjo zonë etj.

VEÇORI TË LEKSIKUT BUJQËSOR E BLEGTORAL

Në leksikun bujqësor e blegtoral të kësaj zone pjesa më e madhe e fjalëve dalin me theks parafundor. Theksi paraqitet i lëvizshëm në disa fjalë të prejardhura si: *ulli-ullishtë*, *gusht-gushtak* (kallamoq) etj. Në disa kompozita të këtij leksiku kemi dy theksa, atë të fjalës që është kryesori dhe atë të dytin që

⁴ F. Luli, *E folmja e Postribës*, SF, 1974/3, SF, 1975/1.

⁵ F. Luli, *Vëzhgime gjuhësore rreth toponimisë së Postribës dhe të Gruemirës*, SF, 1977/1, SF, 76/4.

⁶ F. Luli, *Përpykjet për etimologjinë e disa toponimeve të Postribës*, *Buletin Shkencor*, Viti X, 1973, nr. 1(13), f. 191-197.

Leksiku terminologjik bujqësor e blegtoral në arealin e Postribës

dëgjohej në pjesën e parë të fjalës së përbërë, si: *kampata, bishtpëlëz, brezhapës, mishkuqa* etj.

Leksiku i kësaj zone është mjaft i larmishëm, jo vetëm nga ana kuptimore, por edhe nga ajo strukturore. Mënyrat dhe mjetet ndërtimore që përdoren këtu janë të shumta. Një pjesë e elementeve leksikore janë fjalë të parme. Ato emërtojnë bimë të arave, vegla pune, procese të punëve bujqësore, emërtime të pemëve etj. si: *tús, nêne, llup* etj. Tipat kryesorë të formimit të elementeve leksikore që përdoren në arealin e Postribës janë: prejardhja parashtesore, prapashtesore, parashteso-prapashtesore, përngjitja, përbërja e konversioni.

Fjalë të formuara me parashtim si: *mkrejcë, lëfyt, kacol, lavër* etj. Prapashtesat më të përdorshme me interes dialektor mund të veçojmë: -ak, -an, -ar, -at, -bë, -et(ë), -çe, -ë, -sinë, -i, -im, -inë, -iqe, -ishtë, -shtë etj. si: *damtare, faranik/e, dorëz, djegia, funça, kripç* etj.

Fjalë të ndërtuara me prapashteso-prapashtesim si: *nënbarkëse, nënbishte, nëngojsë, nënhunce* etj.

Fjalë të formuara me konversion si: emrat nga mbiemrat: *lagsht-i* lagsht “me pak lagështirë” ndajfolje nga emra: *t’letat-të lehtë* “gjethet e duhanit mbi ato të fundit” etj.

Fjalë të formuara me kompozim: *bishtpëlë, brezhapës, therrëgomare, therëbuta* etj.

Një karakteristikë tjetër e leksikut të kësaj zone është *sinonimia*. Për një objekt, ose një dukuri të caktuar gjejmë disa emërtime, të cilat afrohen në bazë të bashkësisë kuptimore, ku çdo element i grupit është lidhur reciprokisht me njëri-tjetrin, duke krijuar një tërësi. Po japim disa shembuj: për drurët që shërbejnë për mbështetje të hardhive, kemi sinonimet: *krevë, shalqinor, majse*; për lopën kemi: *âsht barcu, âsht përzan; për* vendin ku pinë ujë bagëtitë kemi: *puçakë, brrakë, dhomë, lera* etj.

Një përdorim të dendur gjen edhe *homonimia*. Termat dhe njësitet homonimike janë të shumta dhe të larmishme si: *dorëz~a*: pjesa e parmendës që mban pendari. Është pjesa fundore e parmendës, që shërben për të ruajtur drejtimin e saj, si dhe për të ushtruar një forcë mbi të. Del me sinonimet si: *kamca* (Kullaj). Fjala *dorcë* si pjesë e parmendës ka disa trajta homonimike e polisemantike (shumëkuptimshmërie), si: 1. Shllungë leshi a pambuku. 2. kapak i mëngës së dorës. 3. Copë djathi pak a shumë e rrumbullakët. 4. Tufë kallinjsh. 5. Pjesë e parmendës. Katër kuptimet e para gjenden të pasqyruara në Fjalorin 1980, ndërsa i pesti jo.

Kuptime të reja të fjalëve që nuk janë të regjistruara në *Fjalorët* e gjuhës shqipe. Fjala *burth* në *Fjalorin* 1980 f. 201 ka dy kuptime 1. Sëmundje e kafshëve njëthundrake që shfaqet në qiellzën e gojës me fluska të mbushura me gjak. 2. Bimë barishtore me kërcell të shkurtër, me gjethe në trajtë zemre, me lule të merme ngjyrë trëndafili në të bardhë që çelin në korrik; ciklamin i egër. Në këtë të folme ndeshim edhe një kuptim të ri *burth,~i* “majë metalike e prehur si lapës a vu me i quk sa mos me tret ujin jashtë, pjesë e blojës së mullirit”. Fjala *çibán* përveç FGJSH kemi “pjesë e huaj që del në trupin e pemëve si mish i huaj. *Eshka*

del si çiban n'trup të pemëve."; **faraník,~e** "bima që lihet për farë quhet faraník"; **filíz,~i** "gjethe vjeshtore që prodhon duhani gjatë periudhës së vjeshtës"; **furrác,~i** "qyrek për pastrimin e shtëpisë"; **gradë,~a** "trinë thuprash që kryen rolin e tavanit, mbi të hidhet misër, apo ndonjë send tjetër"; **njomishtë,~a** "bari që del pas kositjes së parë quhet njomishtë"; **rrím/e** "rasat i vogël që shërben për të shortuar kur nuk mbin fara e barotit"; **brushit**: Në fjalor 1980 (f. 184) "Heq pluhurin ose papastërti të tjera me furçë, fshij a pastroj me furçë. Brushoj rrobat" ndërsa në këtë të folme "folje, grij me brushë" *Për bamje të laknorit i kana brushit kumuajt, shtryll, i kena përzi me pak tàmël pak miell e pak sheqer e i kena pjek.*

BLEGTORIA

Blegtoria është një nga veprimtaritë kryesore të kësaj zone. Ndeshim emërtime të shumta të kafshëve sipas ngjyrës, pjesëve të trupit dhe moshës. Të gjitha emërtimet janë fjalë të brumit të shqipes si: *balë, bardh, bisht, cub, shegë* etj. Ato kanë formuar fjalë të ndryshme me prapashtesat e tyre –**anë, -ak, -oshe, -uk, -ushë**. Shumica e emrave të kafshëve sipas ngjyrës janë të zbërthyeshem në togje: emër i llojit +mbiemër që tregon ngjyrë p.sh. **bardhoj** = kalë i bardhë, **laroj** = kalë i larmë, **murrakë** = lopë e murrme etj. Emërtime sipas ngjyrës dalin: Emërtime bagëtish nga mbiemri i bardhë: **bardhoke** "dele e bardhë me veshë të mëdhenj"; **bardhosh** "dele të bardha dhe me qime të gjata"; **bardhushë~a** "dhi me ngjyrë të bardhë"; **bardhoj** "kalë i bardhë" etj. Këto emërtime mund të alternohen për të gjitha kafshët si: dhi, dele, cjeprsh, lopësh, kuaj, qensh etj.

Emërtimet me ngjyrë të kuqe përveç trajtave me mbiemrin i *kuq* si: **kuqlie** "dhi ose lopë me trup të kuq"; **kuqe** "dhi me ngjyrë të kuqe"; **kuqash** "cjav i kuq"; **kuqan** "kalë i kuq". Në mënyrë metaforike ndeshim edhe fjalën **shegë** dhe rrjedhojat e saj: **shegan, shegushë** etj.

Me ngjyrën e zezë dalin emrat: **kobesh** "dhi e zezë me brirë të kthyera dhe të mprehta"; **korbe** "dhi e zezë", **zeke** "lopë e zezë" etj.

Me ngjyrën e përhime dalin emrat: **thime** "dhi me ngjyrën e hirit, ky emër thuhet për cjav ose dhi që ka ngjyrë të hirtë ose të kuqe të përzierë me të hirtë", **thimash** "cjav i përhimët ose kalë", **thiman** "kalë" etj.

Me ngjyrën e murrme ndeshim kryesisht emra lopësh, kuajsh **murre, murrikë, murrinë, murrin** etj.

Emërtimet e kafshëve me ngjyra të larme janë të shumta, sepse këtu ka gërshtetim ngjyrash: **laca** "dhi e zezë me të bardhë, ose e kuqe me të bardhë"; **larushë** "dhi me dy ose më shumë ngjyra"; **laroj** "ka i larmë"; **larukë** "lopë e larme" etj. Në mënyrë të figurshme ndeshim emërtimin **nuse** për një lopë ose dhi të larme, por edhe emërtimin **shkrove** (zakonisht për dhi me ngjyra); **gale** "dele me ngjyra të ndryshme si ngjyra e bardhë me shenja të zeza ose e bardha me të kuqërremtë"; **balushe** "dele me fytyrë të zezë" etj.

Në Postrinë ndeshim edhe toponimet *Kodra e Lacës* (Ura e Shtrenjtë). Emërtimet e kafshëve sipas ngjyrës janë të përveçëm, jo vetëm për vetë bariun, por edhe për familjarët e tij. Kjo duket në rastet kur humbet në pyll një kafshë i zoti i shtëpisë pyet: "a është gjet laroja, kuqoja" dhe jo a u gjet dhija, lopa etj.

Emërtime të ndërtuara mbi bazën e pjesëve të trupit. Ndër pjesët e trupit që kanë shërbyer për emërtimin e bagëtisë janë: brirët, veshët, sytë, vetullat, fytyra, pulla në ballë dhe bishti. Mbi bazën e brirëve ndeshin emërtimet: **brenhaptë** “dhi me brirë të hapur”; **brihollë** “dhi me brirë të hollë”; **brenthyme** “dhi me brirë të thyer” etj. Emërtime ndeshim edhe për kafshët pa brirë, si: **cube** “dhi pa brirë”; **shytë** “bagëti pa brirë, dhi ose lopë”; **shytan** “cjav pa brirë”; **putë** “dhi pa brirë”; **putash** “cjav pa brirë” **putan** “cjav pa brirë”; **cepore** “dhi që ka thyer njërin brirë” etj.

Emërtimet mbi bazën e veshëve të shkurtër, ose të vegjël: **cure** “dhi me veshë të vegjël”; **curan** “cjav me veshë të vegjël” etj.

Mjaft emërtime ndeshim edhe mbi bazën e shenjave që kanë bagëtitë në ballë, në këmbë apo në trup: **vjedullushë** është krijuar nga fjala vjedull “dhi si vjedulla me vija në fytyrë”; **vidushë** “dhi me dy vija në fytyrë”; **ballhane** “dhi me ballin e bardhë si hana”; **kamlie** “dhi me këmbën me shenja, trupin një ngjyre”; **shkrove** “dhi e zezë, turitë e zeza me vija të bardha”. Bagëtitë e imta me pikla në fytyrë kanë emërtimet **gicë**, **gican**, **pikaloshe**, **pikalosh** (cjapi) etj.

Emërtimet sipas bishtit janë të prejardhura dhe të përbëra si: **bishtgjatë** “lopë me bishtin e gjatë”; **bishtcube** “bagëti me bishtin e shkurtër”; **cubele** “kau dhe lopa me bisht të shkurtër” etj.

Emërtimet sipas moshës: Lidhur me këtë tipar ka shumë emërtime për bagëtitë e vogla, kryesisht për moshat e reja dhe të vegjlit. Disa emra kafshësh lidhen me dallimet në moshë. Kështu p.sh. për dhinë: **ëth** (= nga lindja deri në një vit); **ftuja-ftujaku** (= nga një vjeç deri në dy vjeç); **dhi** (= nga tri vjeç e më shumë); për delet: **qengj** (deri në 1-2 vjeç); **rrunxë** (nga 2 vjeç deri në tri vjeç); **delme** (= tri vjeç e më shumë). Lopa e re në mënyrë të figurshme është emërtuar **zogë**. Një kec i lindur vonë quhet **vone**. Shumica e këtyre fjalëve i emërtojnë bagëtitë sipas tiparit të moshës, por edhe ndonjë tipari tjetër si: **çipërr** “që i ka gjinjte e vegjël, të pazhvilluar e që jep pak qumësht (dhi, dele, lopë)”; **bojlie** “dhi e kuqe, ngjyrë vishnje” etj.

Kam mbledhur edhe një numër të vogël sëmundjesh që paraqesin interes: **plasa** “sëmundje që prek dhinë, paralizë e tyre”; **flutra** “sëmundje e dhive që shfaqet me këlbazë”; **çala** “infeksion i thundrës së kafshës, p.sh. *u ka ra çala*”; **dybza** “sëmundje që u del edhe shfaqet me puçrra në gojë”; **tatakurte** “sëmundje e kuajve e pashërueshme”; **lija** “sëmundje e pulave”; **glasa** “sëmundje e pulave që shfaqet me dalje jashtë të shpeshta e me dobësi të trupit” etj.

PASTHIRRMA QË LIDHEN ME KAFSHËT

Pasthirrat në këtë të folme janë të njëjta me të folmet e tjerë shqipe, por në disa raste ndryshon semantika e tyre. Kështu që mund të japim një pamje për përdorimet dhe vlerat semantike të atyre pasthirrmave që përdoren në këtë të folme. Në grupin e pasthirrmave urdhërore paraqesin interes ato me anë të cilave thërrasin kafshët dhe shpendët, i nxisin për punë ose i drejtojnë për kullosë etj. Po japim këtu disa nga pasthirrat e përdorura në këtë zonë duke dhënë edhe sqarimet përkatëse me shembuj.

Isha ha ha haaaj: Kur duam të trembim hutin i cili vjen e ha zogjtë e vegjël të kllukave, por edhe zogjtë e rritur. Personi e shikon hutin nga largësia dhe e thërret për ta frikësuar dhe për t'iu mos afruar zogjve disa herë derisa huti të jetë larguar. *Isha ha ha haaaj, isha ha ha haaaj, isha ha ha haaaj*"; **âsht** "Kjo pasthirmë përdoret për të trembur qenin kur na sulet duke lehur, kur rrëmben ndonjë ushqim etj. Shpesh pas saj vjen edhe ndonjë fjali dëshirore që shpreh mallkim. *âsht he dreq, âsht he t'hangërt dreqi shpirtin* etj. Në Rrasek përdoret pasthirmë *çëbi, çëbi, çëbi*"; **kuri na, kuri na, kuri na:** Kur duam ta thërrasim qenin për ta ushqyer përdorim pasthirmën *kuri* e shoqëruar nga pjesëza *na* disa herë"; **çik, çik, çik** "kur duam të thërrasim pulat për t'i ushqyer"; **dog, dog, dog** "kur thërrasim zogjtë e vegjël për t'i ushqyer"; **Ish, ish, ish** "Kur duam të trembim pulat që bëjnë ndonjë dëm ose hyjnë në arat e mbjella. *Ishshsh mori anej, të shiftë kolera*"; **ush more:** *ush de ha*, Kur duam të grahim gomarin; **muçi, muçi, muçi** "për të ndjellë gomarin kur është larg"; **piissst** kape "kur duam t'i lëshojmë qenin dikujt"; **tigi tigi** "për të ndjellë kecat" **ooooç** "për të grahur qetë, **ujsst ka, jeee ka** "për të grahur të dy qetë"; **oj ca ca ca caaa** "për të grahur dhinë në mal" etj.

Përveç leksikut të pasur ndeshim edhe një numër konsiderueshëm njëfish frazeologjike që lidhen me bujqësinë dhe blegtorinë. Nga puna në këtë zonë, kemi grumbulluar një lëndë gjuhësore me shumë njësi leksikore e frazeologjike, "tek e cila mund të zbulohen vlera historike, dialektologjike, sociolinguistike, etnolinguistike, etnokulturore, psikologjike, kulturore etj."⁷ Këto njësi kanë një ngarkesë të madhe emocionale në mjaft raste ato shprehin një shkallë më të lartë intensiteti kuptimor, në krahasim me fjalën sinonim, si: *e punoi tokën sa me mëte lepur mrenë* kundrejt *e punoi imët*; *Ka nej si lopa pa viç*. Lopa pa viç ka huja; *i hap sytë si lopa n'brakë* (lopa kur shkon me pi ujë i hap syt shumë se mendon se po i marohet uji) = i hap sytë kot; *më kanë marrë si lopë n'teqe* kur jam martu = pa asgjë, pa pajë; *ti je pykë* = njeri i pagdhundur; *rrotë pyke që s'din gja* = i trashë; *po ja ka ndreqë samarin filanit* = e ka rrahur mirë, i dha një mësim të mirë; ia mori hakun plotësisht; kam qenë atje *ku rrah krapin e vjerret cjapi* = Kam qenë prej në breg të liqenit e në majë të malit; *e ka koken si babune* = të madhe etj.

Një vend të veçantë në ligjërimin e banorëve të Postribës zënë edhe **eufemizmat**⁸ mbi kafshët, traditë e cila ka nisur si shprehje e ligjëritimit të grave. Populli i kësaj treve e ka trashëguar nga brezi në brez mjeshtërinë e bujkut dhe të blegtorit, për mbarështimin e bagëtive. Këtu mbizotërojnë bagëtitë e imëta dhe gjedhet.

Ndërzimi i kafshëve: Fjalët që lidhen me seksualitetin e kafshëve janë të shumta, përfshirë edhe emërtimin e pjesëve të trupit të kafshëve. Për lopën "ethet", por ndeshim edhe shprehje të tjera eufemistike si: *ka ra lopa n'ka*; *duhet me përcan lopen*; për dhinë "ka ra dhia n'cjav, a thërpu dhija"; delja "janë nërzu delet, kan ra n'dash"; mace "ka ra maca n'dac, pela ka ra n'kal mu përcan n'kal;

⁷ V. Memisha, *Studime për fjalën shqipe*, Tiranë, 2011, f. 47.

⁸ Fjalët ose shprehjet që përdoren për të zëvendësuar fjalët-tabu quhen eufemizma.

gomari a përçan me gomar; pulën e ka shkel gjeli. Macja dhe qeni ka ra n't'njekun.

Ujku është një nga kafshët e egra mishngrënëse që vazhdimisht i ka sjellë dëme blegtorisë. Bariu e ka pasur frikë, pasi ai grabitqar i ka dëmtuar kopenë, duke ia ngrënë, prerë apo rrëmbyer. Te ai jetonte mendimi se po t'i zije në gojë emrin, ai të dilte përpara. Për këtë përdornin eufemizmat si: *Ka ra bisha n'dhen; ka dalë aj i malit ruj mos t'na i hajn gjanë e gjallë; doli mylljazogojën; ra mullizotgojen*. Përdoret edhe emërtimi *ra bisha n'dhen /Po u përmend shpesh emri i ujkut ose dhelpnes thonë se del*. Kur del ujku e nuk shlohet n'bagti thonë ka ra me **gojë mëll**. Asht i ngijshëm etj.

Gjarpri është një nga zvarranikët i cili sjell frikë, për këtë përdoren eufemizmat të cilat dallohen për sinoniminë e tyre si: *ka dal buci, rrshaja, breva, bullari* etj. ...e ka hanger **buci** bagtin/e ka prekë **fiera** lopen, dhinë etj. **Rrshaja** e papame qi nuk e ka pa kush bahet kulshedër.

Nusja e lales: bukël. Emërtimet eufemistike shpeshherë kanë ngjyrim të theksuar zbutës, siç shprehet populli ta marrë me të mirë atë që emërton. *Tanë mijtë i hangri bukla* etj. Kjo kafshë e shpejtë e shkathët dëmton veçanërisht pulat, fshatari nga frika se mos i hante pulat nuk i zinte në gojë emrin, por nga ana tjetër ajo largonte minjtë etj.

BOTA BIMORE

Termat e botës bimore përbëjnë një grup mjaft të pasur. Nga sfera e drurëve, pemëve e bimëve të buta dhe të egra interes leksikor paraqesin emrat e përveçëm të disa varieteteve si p.sh. për rrushin: **larúshk** (= rrush i egër me kokrra të vogla dhe të ëmbla. Kokrrën e ka në ngjyrë të murrët); **çelek** (= lloj rrushi, me kokrra të zeza dhe shumë i ëmbël); **shesh** i zi (= lloj rrushi ka hyrë në zonën e Postribës në periudhën e vonë, me ngjyrë të zezë, kokrrën e ka të fortë); rrush **rrezina** (= *është pak picigjat edhe ky i langshëm vilin e ban të mujshëm, të langshëm*); fik **laraman**: (= fiku **laraman** â me vija, mâ i âmël se të tjerët);fik **kastravec** (= lloj fiku, i madh i ëmbël, me ngjyrë jeshile); fik **sulltan** (= fik që piqet dy herë); fiq **të egjer** (= lloj fiku që shërben për t'ua vënë fiqve bajunë, që të mbajnë i egri është me godit fiqtë e tjerë/vehet për mizë, mos me ra bajuni n'tokë); rrush **llazinë** (= ka një cilësi të mirë, rrush i bardhë me kokërr të madhe); **kacube** (= lloj rrushi kokërrmadh); man **kalldrum** (= man kokërrmadh dhe i bardhë); **manakuq** (= man me ngjyrë të kuqe, kokërrvogël dhe shumë i ëmbël); **tharbtushe** (= shegë majhoshe, kokërrmadhe e bardhë. Kur ka ra flâma â përdor **tharbtusha**); fik **puc** (= lloj fiku shumë i pjekur); **toç** (= lloj lakre që shërben për t'u ngrënë e kundërta e lakrës **foragjer** që përdoret nga bagëtia); **dymlek** "lloj pjepri, rrumbullak me vija -vija); **zgjedhça** (= dora e dytë e vjeljes së duhanit quhet zgjedhçë); **filiz** (= gjethe vjeshtore që prodhon duhani gjatë periudhës së vjeshtës); **tamëlçore** (= bimë mjekësore që shërben për shërimin e disa sëmundjeve, është përdorur edhe për gatimin e lakrorëve të ndryshëm); **therëbuta** (= qumështore. *Laknorin e kena ba me veshljepira, me therëbuta, kampata e tamëlçore*); **kampata** (= bimë mjekësore në formën e këmbës së patës, që shërben edhe për gatim. Del brigjeve të arave në periudhën e pranverës) etj.

Mbledhja e leksikut nga goja e popullit ka një rëndësi të madhe, sepse vetë struktura kuptimore e fjalëve në gjuhën shqipe paraqet një botë të madhe, të pasur e në lëvizje të pandërprerë. Këtu po paraqesim disa shembuj për të vërtetuar këtë dukuri. Duke shqyrtuar strukturat e tyre kuptimore terminologjike, të pasqyruara në *Fjalorin e gjuhës shqipe 1980* janë trajtuar si sinonime, pa u diferencuar marrëdhëniet e fjalëve me njëra tjetrën me përmbajtjen që ato shprehin. Kështu p.sh.: fjalët **rrashqel** dhe **gërbujë**, nuk diferencohen kuptimisht, i referohen njëra-tjetrës pa u dalluar nga njëra-tjetra. Fjala **rrashqiel**, gjendet në *Fjalorin e gjuhës shqipe* të vitit 1980, pa shpjegim duke iu referuar fjalës **grabujë**. (Fjalor 1980, f. 1635). Ndërsa fjala **grabujë** “vegël bujqësore me dhëmbë metalikë të kthyer dhe me një bisht të gjatë prej druri, që shërben për të mbledhur barin, kashtën etj. krehër, dhëmbës. (Fjalor 1980, f. 567). Në zonën e Postribës *rrashqielet* janë të llojeve të ndryshme: a) rrashqiel druri për mbjellje duhani e kallomoqi, b) rrashqiel sane për të mbledhë sanë. Ndërsa **grabuja** ka kuptimin e një vegjele bujqësore që përdoret për pastrimin e tokës gjatë punimit, ajo ka tre ose katër dhëmbë në dallim me rrashqelin, i cili ka mbi 15 dhëmbë, shërben si masë për drejtim dhe vendosje largësie gjatë mbjelljes.

Në Fjalor jepen edhe shpjegime të paplota si p.sh. nuk përcaktohen mënyrat e përdorimit të elementeve. Fjala **bótë** në *Fjalorin e 1980*, përveç dhjetë kuptimeve të tjera, ka edhe shpjegimin “*një lloj deltine me ngjyrë përhimë në të bardhë, që përdorej në disa krahina për të larë kokën ose rrobat; lloj deltine që përdorej për të bërë enë, për të lyer muret*” (Fjalor 1980:169) në Fjalorin e 2006 f. 105 gjejmë shpjegimin bótë “*baltë e përhimë në të bardhë; deltinë*”. Në këtë të folme fjala **botë** ka kuptimin “lloj balte dheu me ngjyrë të kuqe që shërben për të ndërtuar enë të ndryshme, si dhe në kohët e hershme kur mundonin mjetet e ndërtimit shërbente për mbushjen në vend të llaçit të pjesëve të shtëpisë që ndërtoheshin me thupra”, dhe jo për lyerjen e shtëpive, për larjen e kokës ose të rrobave.

Në Fjalorin 1980 fjala **gardhiqe** gjendet pa shpjegim, i referohet fjalës **gardhore** me kuptimi “Gardh i vogël, i thurur zakonisht me thupra rreth një fidani a një peme për ta mbrojtur; gardh i vogël që shërben si ledh për të mbajtur dheun që të mos shembet. (1980, f. 535). Në këtë të folme fjala **gardhiqe** përdoret **për rrethimet e arave, me mjete të ndryshme ose me ferra të mbjella**. “*Teshat i kena shtri në gardhiqe se nuk ka pas tela / gardhijet i kan thur me thera, me rrocga me shkoza, me shega / për mos me i ba dam njeni tjetrit me i mëll fjalë / malli që nuk a thur i kan than mall i shkret / i kan than nuk e ka të zonë (të zotin)*.”

Fjala **pykë** në fjalorin 1980 ka këtë shpjegim: Copë prej druri a metal, e ngushtë dhe e mprehtë nga njëra anë, që futet në plasën e një trugu dhe goditet nga sipër për ta çarë më lehtë. Pykë druri, hekuri. (Fjalor 1980, f. 1581). Nuk përcaktohet diferenca mes llojeve. Në këtë të folme *pyka* ka qenë dy llojesh, prej hekuri dhe prej druri. Pyka prej hekuri shërbente për çarjen e druve, ndërsa pyka prej druri shërbente për shtrëngimin e veglave të punës si: *kosë, shat* etj. E ndeshim të përdorur edhe si shprehje frazeologjike: **të je pykë** = njeri i pagdhendur; *rrotë pyke që s’din gja* = i trashë etj.

Leksiku terminologjik bujqësor e blegtoral në arealin e Postribës

Vitet e fundit gjurmimi i fjalëve e i shprehjeve popullore ka rënë. Në gjuhën e popullit gjenden jo vetëm fjalë të rralla, por edhe kuptime të reja me të cilat ndërtohen shumë fjalë e njësi frazeologjike. Fjalë të tilla sjellin ngjyrimë të ndryshme emocionale, përdorime të llojllojshme e shprehësi të lartë. Mbledhja e fjalës së popullit është e përhershme “...sepse gurra popullore është e pashtershme dhe se dita-ditës ajo pasurohet më lëndë të re.”⁹

FJALORTH I LEKSIKUT BUJQËSOR E BLEGTORAL I TË FOLMES SË POSTRIBËS

almise, ~ja, ~et. Ndryshe nga Fjalori i gjuhës shqipe. Almise quhet parmenda me të gjithë pjesët e saj përbërëse si: dorezën, plorin, shtizën, etj. p.sh. *Merr almiset e shko në punë, se duhet dalë pa le dielli.*

babune, ~ja, ~et. Njësi matëse, 10-15 kg, që shërben si masë drithi. E ndeshim edhe si shprehje të figurshme e ka koken si *babune*= të madhe.

barcë mb. Lopë e bërzanun. *Lopa kuqe është barcë e mos e nga në mal.*

baskaj mb. Miell i bluar imët shumë. *E ka blu miellin baskaj nuk tapo kullon buka.*

bastardhuem (i) mb. Bimë jo e rregullt si bimë. *Kur mjellet toka ka disa bimë qi dalin të bastardhume.*

bejleg, ~u, ~ë, ~ët. Lulja e kallomoqit quhej bejleg. *I ka dal bejlegu kallomoqit a koha me e lag.*

bishtpëlëz, ~a, ~at. Bimë barishtore shumëvjeçare me lloje të ndryshme, me kërcell të hollë, me gjethe si të grurit, me lule të bashkuara në krye si fshese ose si kall, që rritet zakonisht ndër livadhe dhe që shërben si ushqim për kafshët. *Kputi do bishtpelza e qitja lopve t'hanë.*

brezhapës-i. Mjet prej hekuri që shërben për hapjen e vijave gjatë punimit të tokës. Quhet ndryshe **martinel**.

bujqar, ~i, ~ë, ~ët. Quhet bujku që e zotëron shumë mirë mjeshtërinë e vet. *Thirr bujqarin ta shofin a ka nevojë toka për me u lag.*

bulë, ~a, ~a, ~at. Sythi i pemëve në pranverë. *Ka qit bulë pema.*

caluk, ~u. Thes i vogël. *Merre një caluk e fute pak kallomoq ta çojmë n'mal për bagtinë.*

çelek, ~u. Lloj rrushi, me kokrra të zeza dhe shumë i ëmbël. *Na e kput një vil çelek.*

çibân, ~ë, ~ët. Pjesë e huaj që del në trupin e pemëve si mish i huaj. *Eshka del si çiban n'trup të pemëve.*

cokël, ~a, ~at. Mbeturina drurësh që mbesin nëpër ara. *A mush ara plot me cokla.*

cur ndaj. Mënyrë e të shkuarit të bimës përpjetë. *Paska shku bima cur përpjetë.*

damtare, ~ja, ~e, ~et. Dhi, lopë, në përgjithësi të gjitha kafshët që bëjnë dëm.

dhekuqe, ~ja, ~e, ~et. Lloj toke. *Shif është e veshirë për mu punue toka dhekuqe quhet ndryshe edhe tok trashë.*

djegia em. m. Sëmundje që i bie duhanit, në kohë të nxehta. *E ka kap duhanin diegia.*

dlir kal. ~a, ~ur. Pastroj, heq barin bimëve. *Kam një zagen rasat me dlir, se e ka myt bari.*

domlicë mb. Kokërr gështenje me dy thalba brenda. Quhen kështu edhe dy kumbulla kur janë të lidhura së bashku.

dorëz, ~a, ~at. Pjesa e parmendës që mban pendari. Është pjesa fundore e parmendës, që shërben për të ruajtur drejtimin e saj, si dhe për të ushtruar një forcë mbi të. **Kamca.**

dustim-i. Procesi i rrashqelimit të tokës quhej dustim. *Hip një nieri në shiezë e duston token.*

dybëz, ~a. Sëmundje e gishtave të bagëtive. *Kur delmet sqepojnë dihet se bjen dybza.*

dyllçe mb. Tokë e trashë e rëndë për t'u punuar. *Keka toka dyllçe.*

dymlek, ~u, ~ët. Lloj pjepri, rumbullak me vija -vija. *A i amel dymleki.*

eshkë, ~a, ~at. Material i nxjerrë nga pemët, përdoret së bashku me kafin për ndezje të duhanit.

faranik/e, ~ë, ~ët. Fshatar ose punëtor që punonte pa shpërblim për të ndihmuar dikë që kishte nevojë.

faranik/e. Personi që hedh farën në arë kur mbillet toka: *Gruja qi ka shku mas qeve a ken thirr faranike/ka kenë ma e dallumja se nuk kan dit t'an me hjedh farën.*

faranik/e. Bima që lihet për farë quhet faranik. *Mos i nuk ata kokrrat qi janë afër rranjës se janë faranike. I kana lanë për farë.*

⁹ J. Thomai, *Në gjurmët e fjalës shqipe*, “Gjuha jonë”, 1/1983, f.37.

fier gurit i egër. Një lloj fieri që mbin në mure me lagështi dhe përdoret si bimë mjekësore për shërimin e kapsllëkut.

filiz,~i,~a,~at. Gjethe vjeshtore që prodhon duhani gjatë periudhës së vjeshtës.

fiq të egjer. Lloj fiku që shërben për t'ua vënë fijeve bajun, që të mbajnë. *I egri është me godit fiqtë e tjerë/vehët për mizë, mos me ra bajuni n'tokë.* Quhet ndryshe edhe **fik mizet**. Ky fik vendoset në tela të lidhur varg dhe shërben për të mbledhur mizat e pemës.

funçë,~a,~at. Dy tre gjethet e fundit të duhanit quhen funça.

gardhiqe,~et. Lloj gardhi, i bërë me ferrë, rrocka të ndryshme që shërben si kufi mes arave. *Teshat i kena shtri në gardhiqe se nuk ka pas tela.*

gjethe,~et: mullar me gjethe lisi që përdoren si ushqim për dhitë në dimër.

gjöll,~ë,~a,~at Rrasë ku vihet kripa për ta ngrënë bagëtia ose vend i thatë e gurishtë, ku shpien zakonisht bagëtinë për t'i dhënë kripë.

goglar. Lloj fiku i vogël si gogël i pjekur. *Ban lëkurën e trashë e bjen vetë n'tokë. E lshon vet bishti. E kam pa një fik, ngjyrë si fiqtë e papjekun njetet n'varg një copet.*

golar,~e,~ja,~e,~et. Hapësira boshe që mbetet në një kungull kur ndahet përgjysmë, pasi i hiqet pjesa e tultë.

gushták (kallamoq). Misri që korret në gusht quhet gushtak.

helite,~ja,~et. Lloj preshti, mesatar në formë të vezës, me lëkurë të kuqe dhe të hollë. *Farë helite ajo djek që tanë shpija merr erë prej preshtit.*

herr,~a,~ur. 1. Korr me drapër. *Po shkoj me herr thekën për lop se a tuj bërtit, e ka fik uja.* 2. Pastroj barin. *Hajde të shkojmë të herim rasat.*

huncë,~a,~at. Rrjetë teli që u vendoset viçave për të mos pirë qumësht ose qeve për të mos ngrënë gjatë punimit të tokës. *Viçave u kan pas vu hunca në goj mos me i lan me pi tamël.*

t'letat. Emërtohen kështu gjethet e duhanit që vijnë mbi funçat. *Para duhanit të mirë është i lehti, duhan i cili nuk ka as peshë as cilësi të mirë.*

lastar,~i,~ë,~ët. Filiz i hollë dhe i drejtë i një peme, i cili lëkundet nga era më lehtë.

káč,~ë,~a,~at. Shkurre, bimë mjekësore që nxjerr kokrra me ngjyrë të kuqe. *Kaçat i hanë bagëtija i mbledhin për ilaçe i ban si dardhë e egër kokrrën.*

kacol,~i,~a,~at. Kallamoq i vogël, i pa zhvilluar mirë. *Hiqi kacolat e qitja lopve.*

kacube,~ja. Lloj rrushi kokërmadh. *Rrushi kacube â rrit n'tok dhekuqe.*

kalldrun,~i mb. Man i bardhë kokërmadh dhe i shijshëm në të ngrënë. *Merr një çarçaf e ta shkunik manin kalldrun se asht pjek e ka nis me ra përtokë.*

kâpë,~a,~at. Grumbull i madh duajsh i kashtës së misrit, thekrës, elbit etj. *Çoje kallamoqin n'kam e bane kapa-kapa se po bjen shi e po laget shtritë.*

kapuliqe. Zakonisht vetëm në shumës. Quhen kështu 4-5 dorëza gruri të bëra bashkë. Kjo bëhet që gruri të mos thahet shumë.

kashagi,~a,~të. Mjet hekuri në formën e krehërit që shërben për të gudulisur kalin. *Merre kashaginë e kashagite kalin se po kruhet.*

katërqimsh,~i,~at: gërbujë, vegël bujqësore që përdoret për të pastruar token, përbëhet prej 4 dhëmbëve. *Asht tuj u forcu toka e duhet grry më katërqimsh se po i ik lagshtina.*

kërrabë,~a,~at. Dru në formë L-je që shërben për vjeljen e fiqve.

kervec,~i,~et. Burim i përkohshëm uji që del kur ka reshje shiu dhe zgjasin 1-2 ditë. *Kërvecet i kan rujt gjithmonë/sa ka pushu shiu/jan lshu grat me la tesha //se a kthjellë uji sa ka pushu shiu.*

killabë,~a,~at. Vegël e hekurt me dy anë pak të përkulura (njëra e gjerë dhe e mprehtë, tjetra e hollë dhe me majë) dhe me një bisht të gjatë prej druri, e cila përdoret për të gërmuar, për të shembur mure etj.

kastravec,~i. Lloj fiku me kokërr të zgjatur në formën e kastravecit. *Fik kastravec.*

kafshar,~i,~ët. Person i cili grah kafshët e punës, kofshar. *Thirr kafsharët se duhet me u nis.*

koshake,~ja,~et. Sistemi prej rripash që mban samarin pas trupit të kafshës. *Shtërngoj mirë koshakët se mos ti ikin barra gomarit.*

kotec,~i,~ët. Hambar për të mbajtur misrin. Koteci zakonisht ndërtohet me thupra thane ose frashëri dhe mbulohet me kashtë si kasolle e vogël.

krevë,~a,~at. Degë të thata që vendosen në vend të pemëve për të mbajtur hardhinë; majçë; shalqinor.

krrabë,~a,~at. Almise për të shkullur barin nga mullari; dru bigë që shërben për të mbajtur njërën anë të barrës gjatë ngarkesës.

Leksiku terminologjik bujqësor e blegtoral në arealin e Postribës

krabë,~a,~at. Sinonim i kazmës, emërtohet kështu në zonën e Mes-Myselimit dhe në zonat malore.

kripç,~i. Shkurte me lartësi një metër e gjysmë, përdoret si ushqim për bagëtitë e imëta. *Si ullini, del mali/ shpati i Domnit jeshil me kripç.*

kubik,~u,~ë/ët. Mjet prej hekuri në formë mase që shërben për mbjelljen e fidanëve në kubik.

kuj,~i,~at. Një shufër e hollë që mban të mbërthyer kularin në zgjedhë.

kullë,~a,~at. Mjet prej hekuri që shërben për të rrahur kosën, ose me pre kosën.

kóve,~ja. Mbulesa e fortë e tokës. Pjesa e fortë e saj që bëhet nga thatësira e madhe. *Toka ka ba kove.*

lamë,~a. Vend ku shihen drithërat, ose bimët mjekësore si: shjema, shërbela, trumza etj.

laracik,~u (fik). Lloj fiku i larmë. *E kan pas bahet si fiqt tjerë veçse është me vija një vije të bardhe e një vije të jeshile. Si patlixhani me vija.*

laraman(fik). Lloj fiku me lara. Sinonim i fjalës *laracik*. Fiku **laraman** *â me vija, mâ i âmël se të tjerët.*

larushk,~u. Lloj rrushi me kokrra të vogla dhe të ëmbla, kokrrën e ka me ngjyrë të murrët. *Rrushi larushk nuk kihet se thahet.*

latush/ë, ~a,~at. Sakicë. Mjet që shërben për latuar landën e shtëpisë, për të latuar veglat e punës, dru të holla etj.

laver,~a. Quhet pjesa e tokës që është punuar me bel, parmendë ose traktor. *Mos shkel n'lavër se itash është punu.*

lëqe~t. Një copë litari i vendosur në të dyja anët e gomarit, që shërben për të lidhur barrën. *Lidhja mir leqet gomarit se po shkojm për dru.*

lër/ë,~a,~at. Vend ku pinë ujë bagëtitë ndryshe puçakë; brrakë; dhomë: *Ku po shkon – Po shkoj te lera e filanit me pi baktia ujë.*

lev/ë,~a, ~at. Shufër e fortë dhe e gjatë, që ka si pikëmbështetje dhe shërben për të ngritur më lehtë a për të lëvizur nga vendi trupa të rëndë.

llaçoj,~va,~uar. Lyej me pleh rrënjët e fidaneve para se të mbillen në tokë.

lladuç,~i,~a,~at. Pjepër ose shalqi i cili nuk piqet. *Keka bastani lladuç.*

llazinë mb. Lloj rrushi me kokërr të zgjatur me ngjyrë të errët dhe shumë i shijshëm.

llómçe mb. Frut i pjekur shumë si: dardhë, mollë, kumbull, pjeshkë etj. Zakonisht u jepen bagëtive për të ngrënë. *Qitja kta molla lopve se kenkan llómçe.*

llup,~i(fik). Fik është me madhësinë më të madhe të kokrrës së fikut, me ngjyrë jeshil të mbyllët, i ëmbël, i lëngshëm, me shije shumë të mirë. *â kân i fik kokërrmadh llupi.*

lmishte,~ja,~et. Tokë e butë e formuar nga prurje e ujit. *Qepujkat duhet me i mbjellë në tokat lmishte.*

májça,~t. Tre katër gjethet në maje të duhanit quhen **májça**. *Kput májçat e duhanit.*

mâjs,~i,~at. Qengj ose kec që pi qumësht te nëna e tij, por të ndonjë dele tjetër. *Mos e mso keq kecin se tapo bahet majs e i pin tana dhitë.*

majs,~i,~at. Vathë bagëtish, në oborr, e rrethuar me gardh. *Mos i fut dhitë mrenë leni t'flej n'majs se asht nxetë.*

malacak,~u,~ët. Lloj fiku. *Malacaku â i vogël, mishkuq, lëkurën e ka të bardhë.*

maqnoj,~ova, ~uar. Përdoret për bagëtinë = *bie në gji*, p.sh. *Ka manqnuë bagtia se nuk e ke mjel mirë.*

mashkulli i qierrit. Boshti i qierrit.

math (kalin). Vesh patkonjtë kalit. *A e ke math kalin me nallça.*

mekrec/ë,~at. Tokë në fillim të arës që mbetet e papunuar. *Merre vangen e punoj mkrecat se i ka lanë traktori.*

merá~ja,~të (tokë): Tokë e cila nuk ka pronar dhe kullotet nga të gjithë banorët. Tokë e askujt. *Kam ken me i kullotë kijat te toka mera.*

milcë,~a. Një lloj barishteje ka një aromë të brendshme, për të pasur prodhimtari qumështit, grihej dhe përzihej me kripë. *Me milcë mjellet edhe bleta në rastin e lëshimit, që ndahet nga kosherja në grup.*

mrapshti,~je, ~et. Pyll me hije. *Me ba me i pru drutë prej mrapshtijet nuk djegen kurrë nuk xejn/ duhet me pas dru shullanit/kur të vin drut i tves ai ke mrapshtijet a diellit.*

mrin/ë,~a. Bimë mjekësore që del anëve të ujit dhe korret për ilaçe (lulet e mrinave). Përdoret gjithashtu për shporta dhe për të bërë kapele.

muqe. Grumbull. *Çoje kashtën në kâmë e bane muqe-muqe.*

nënbarkëse,~ja,~et. Secili prej atyre rripave të punuar prej liri ose leshe, që shërben për të lidhur samarin ose shalën e gomarit ose të kalit, mushkut etj.

nënbishte,~ja,~et. Pjesë e samarit, rrip i mbyllur ku futet bishti i kalit.

nëngojëz,~a,~at. Hallka prej metali ose prej litari që shtrëngon gojën e kafshës.

njanjoç mb. Bostan që rritet i shtypur në një rën anë. *Paska dalë bastani njanjoç.*

njomishtë,~a. Bari që del pas kositjes së parë quhet njomishtë. *Kana kosit barin e mas kositjes ka dal njomishita e kena çu lopt me kullot.*

nxanë. Thuhet kështu për kuajt që pengohen, lidhja e këmbëve. *A i ke nxanë kualt se tapo marrin malin.*

páft/ë,~a,~at. Secila nga dy copat e dërrasave të latuara e me dhëmbëza që përdoren nga barinjte për të lidhur këmbët e bagëtive kur u thyhen.

patëllxhan,~i(fik). Lloj fiku me lëkurë të hollë, i fortë dhe i ëmbël.

pënd/ë,~a. Dy qetë së bashku. Penda e qeve janë dy vija meshkuj të rritur të cilët përdoren për të lëruar tokën. *Nji pende qe.*

përdah,~u. Mjet prej dërrase katërkëndëshe me madhësi të ndryshme që shërben për të mbajtur llaçin dhe për t'ia ngjeshur murit.

plis,~i,~a,~at. Copë e madhe dheu që ngre parmenda kur toka është e lagur dhe e ngjeshur mirë. *Shtyp plisat.*

pyk/ë,~a,~at. Copë prej druri a metali, e ngushtë dhe e mprehtë nga njëra anë. Pyka prej hekuri shërbente për çarjen e druve, ndërsa pyka prej druri shërbente për shtrëngimin e veglave të punës si: kosë, shat etj. E ndeshim të përdorur edhe si shprehje frazeologjike: **ti je pykë** = njeri i pagdhundur; rrotë **pyke** që s' din gja = i trashë etj

qafore,~ja,~et. Beze e mbushur me lesh dhie në vend të pambukut, për të mbajtur parimet e kalit.

qepujkë. Rasat (Rrasek). *Bane gati shporin se kana me mjellë qepujkën.*

qóst/ër,~ra. Rrotë guri që rrotullohet me anë të një këmbëze për të mprehur thika, sëpata etj. grihë. Përbëhet me çimento dhe me rërë.

qyrék,~u,~ë,~ët. Lopatë e vogël me the të rrafshët për të punuar token, por edhe **qyrek vaditje.** Një vegël me bisht të gjatë që shërben për vaditjen e bimëve. *Merr qyrekun e lag rasatin.*

rasat~i. Qepë që mbillet me qepujka. *Kap thesin me rasat e hidhe se është ka fryn era.*

rrakel,~i,~a,~at. Vegël bujqësore, me dy cepa, në formën e gërbujës që përdoret për shkarkimin e plehut me zitor, ose për të nxjerrë plehun nga vathi. *Merre rrakelin e liroja kraht puntorit.*

rreth cingareje. Është punuar nga druri i foletës, u vihej bagëtive në qafë dhe shërbente për mbajtjen e ziles.

rroxka: Rrënjë a mbeturina të tjera pemësh që mbesin nëpër ara të punuara. *A mush ara plot me rroxka duhet me i hyek. Thuhet edhe kur ngatrron n'rrugë n'rroxga.*

rrshiq,~i. Lëkurë bagëtie e rrjepur e paprerë, regjet 3-4 ditë dhe shërben në formën e thesit për të mbajtur ujë, bylmet, raki etj.

rrumç,~i. Një lloj shkurreje që bën fruta në formën e rrushit me kokrra shumë të vogla. Bimë me të cilën ushqehen bagëtia. *Rrumç i zi.*

rrush rrojit. Lloj rrushi që e ka kokrrën kokërr rumbullak piqet herët, në të njëjtën kohë me fikon shniz. Është i ëmbël.

rrím/e,~ja,~e,~et. Rasat i vogël që shërben për të shortuar kur nuk mbin fara e barotit.

sapaj. Te samari i mushkës vendosen për të mbajtur këmbët dhe lidhin barrën që ngarkohet.

sekondar~i. Quhet vija kryesore për lagien e tokës.

shalqinor,~i,~ë,~ët. Druri që mban hardhinë ose degët e pemëve kur janë shumë të ngarkuara me rrush e me fruta. *A i ke vu shalqinort rrushit.*

shinze mb. Lloj dardhe e bardhë, në formë të rumbullakët, me mish të butë dhe e shijshme në të ngrënë.

shkami i plorit. Është pjesa fundore në të cilën lidhen disa elemente të parmendës dorca, shtija, plori, shniz(fik). Lloj fiku që piqet herët. *Fiku shniz pjeket heret/ma i pari fik.*

shpor,~i. Dhë i ngritur në të dyja anët, që shërben për të ndarë arën në disa pjesë, nga ku mund të kalojë lirisht uji për vaditje. *Mylli shporin* = përfundoj plotësisht mbjelljen e një cope toke të një ngastre.

shqupi shqjemet. Vegël dy shkopinj druri të lidhur me zinxhir në mes *me shi shjemë. Kan ken ka dy metërsh. E kan shi shemen me shqupi.*

shtalb. I papjekur, i njomë. *Mos e ban kallamoqin se â shtalb.*

shtërpnu. Kur nuk lidh kokrra bima. *Bima ka dalë shtërpë, ka shtërpnu nuk ka lidh kokrra.*

Leksiku terminologjik bujqësor e blegtoral në arealin e Postribës

shtranga~t. Zinxhirë prej hekuri me gjatësi 2 metër, 2 copë, të cilat shërbejnë për tërheqjen e karrocës, për peshë.

shtrung/ë,~a,~at. Shteg i ngushtë afër derës së vathës, i bërë me gurë ose me gardh, ku shkojnë dhentë a dhitë një nga një kur i mjelim.

sulltan(fik). Fik kokërmadh i cila dallohet nga madhësia me fiqtë e tjerë. Ky lloj fiku piqet dy herë në vit.

thërpehet vetv. Ndërzohet zakonisht për dhitë.

thumát,~i,~e. Vegël për zhveshjen e kallamboqit (misrit) në arë.

tivarás(fik). Lloji më i përhapur i fikut që shërben për t'u tharë. Është i ëmbël.

tój/ë,~a f.sh.~a,~at. Pip i ri i hardhisë së rrushit. *Kur i presim hardhijat i lamë tojat me bâ prodhimin.*

treçimsh. Gërbujë, vegël bujqësore që përdoret për të pastruar tokën, përbëhet prej tre dhëmbëve, nëqoftëse ka katër dhëmbë ajo quhet katërqimsh.

vade,~u. Lloj pjepri. *Vadeni a me vija të gjata, pjepën i amël shum.*

vade. Lloj fiku. *Fik i zi përjashta, është si i baltishëm, nuk është shumë i ëmbël.*

zgjedhë,~a. Pjesë e parmendës ku vendosen kularët për të mbajtur qetë.

zgjedhç/ë,~a,~at. Dora e dytë e vjeljes së duhanit quhet **zgjedhçë.**

zhutër,~a,~at. Lëvorja e kallirit të kallamoqit. *E zdesha kollamoqin prej zhutrave.*

Bibliografi

AA VV, *Fjalor i gjuhës së sotme shqipe*, bot. i Akademisë së Shkencave të Shqipërisë (Instituti i Gjuhësisë dhe i Letërsisë), Tiranë 1980.

AA VV, *Fjalor i shqipes së sotme*, bot. i Akademisë së Shkencave të Shqipërisë, Tiranë 2006.

Gj. Shkurtaç, *Pesha e fjalës shqipe*, Tiranë, 2009.

J. Thomai, *Leksikologji e gjuhës shqipe*, Tiranë, 2002.

J. Thomai, *Leksiku dialektor e krahinor në shqipen e sotme*, Tiranë 2001.

K. Cipo, E. Çabej, M. Domi, A. Krajni, O. Myderrizi, *Fjalor i gjuhës shqipe*, bot. i Institutit të Shkencave, Tiranë 1954 (rishtypje, bot. Çabej, Tiranë 2005).

S. Pepa, *Tradita bujqësore nëpërmjet thesarit gjuhësor I, II*, Shkodër, 2002.

